

Heemkundige vereniging *Old Sillevold*

Op de voorzijde:

Geometrische Planen, kaarten van het Graafschap Bergh, door Johann Heinrich Merner, 1754-1755. Rechts de weg van Bontebrug naar Silvolde, met onder de Grote Nottel en het sterrenbos.

Inhoud:

Voorwoord	4
In Memoriam Johannes Gerhardus Theodorus Jaartsveld Oprichter en eerste voorzitter van de Heemkundige Vereniging Old Sillevold	8
Snippers uit de Silvoldse geschiedenis Frans Winkels, Tiel	11
Kleinschalige agrarische activiteiten zijn aan het verdwijnen Gerrit te Grotenhuis	18
Sillevoldse mensen (4) Bennad van de Weikamp	22
Activiteitenkalender 2012-2013	38

Bulletin is een uitgave van de
Heemkundige vereniging

Old Sillevold

en verschijnt tweemaal per
jaar.

Jaargang 16 - Voorjaar 2013

Redactieadres:

André Tangelder
Prins Willem Alexanderstr. 5
7064 GH Silvolde
tel. 0315-32 75 90
Email:
info@oldsillevold.nl

Internet:

<http://www.oldsillevold.nl>

**Samenstelling
en vormgeving:**

Willy Dieker

© 2013

Heemkundige vereniging
Old Sillevold

Overname van bijdragen is
toegestaan na toestemming
van de redactie met bronver-
melding.

De inhoud van de opgenomen
artikelen valt onder de verant-
woordelijkheid van de auteurs.

Losse nummers € 3,50 per
stuk

ISSN 1569-1365

Voorwoord.

We beginnen dit Voorwoord met een overlijdensbericht.

Op zondag 10 februari 2013 is overleden de heer Jan Jaartsveld, de man die eens de stoot gaf tot de oprichting van onze vereniging. Zie het in Memoriam ter zijne ere hier verderop.

Onze eerste soosavond van het seizoen 2012-2013 hielden we op woensdag 24 oktober 2012 in het nieuwe Wijkcentrum van Fidessa Welzijnswerk 'De Lichtenberg' aan de Reeënstraat. Dit betrof een proef van onze kant of dit wel of niet voor herhaling vatbaar zou zijn. We zijn daar op dit moment nog niet uit. In ieder geval konden de aanwezigen er kennis nemen van de bijdrage die we recentelijk aan de aankleding van de vergaderruimte hebben gegeven; namelijk in de vorm van foto's van boerderijen in de Lichtenberg. En misschien gaan we daar ook nog wel meer onderdelen van onze collectie tentoonstellen, maar dan moeten we eerst het navolgende probleem nog oplossen.

Zoals bekend beschikken we in het Pomphuis aan de Marktstraat over een grote hoeveelheid bodemvondsten, in de vorm van metaal, glas en

aardewerk, van het kasteel Lichtenberg. Allemaal te danken aan de welwillendheid van de familie Mullink-Rougoor en de grote speurzin van onze archeoloog Gerard Beekema! Alvorens we echter tot het exposeren hiervan kunnen overgaan moeten genoemde vondsten namelijk eerst nog nauwkeuriger gedocumenteerd worden, en dat is een karwei waar we tot op heden nog niet aan toe gekomen zijn. Maar we doen ons best. En we staan in deze volledig open voor suggesties van onze leden en lezers!

Wat de vergaderruimten betreft kunnen we in Silvolde inmiddels zo ongeveer van een bepaalde overcapaciteit spreken. Herberg Jan ging voor een paar jaar terug voor een deel in vlammen op, maar inmiddels opende De Buurman weer de deuren! We gaan nu niet alle Silvolde lokaliteiten en zalen opnoemen, maar we memoreren hier nog wel even de opening op zaterdag 12 Januari 2013 van Ons Pakhuis, het geheel gerenoveerde zalencentrum van de muziekverenigingen St. Radboud en Excelsior. Als bestuur hebben we die dag de beide besturen daar dan ook hartelijk

---

mee gefeliciteerd!

Van Ons Pakhuis naar de Beltermans of Gerritsens Molen is maar een paar passen. In 1856 liet boer Bongers van de Belterman op zijn belt in/op de Krusenbarg een geheel nieuwe molen bouwen en combineerde hij vanaf dat moment zijn boerenbestaan met dat van molenaar. En na de familie Bongers waren er vier generaties Gerritsen molenaar. In 1968 verkocht de familie Gerritsen de molen aan de gemeente Wisch, waarna diverse leden van het corps der Vrijwillige Molenaars de molen aan het draai-

en hielden. Nu al weer heel wat jaren door de heer Gerard Kok te Etten.

Ongeveer twee jaar geleden ontvingen we als besturen van Silvolds Belang en Old Sillevold het verzoek van de gemeente Oude IJsselstreek om een stichting in het leven te roepen waaraan - wanneer de op handen zijnde renovatie afgerond zou zijn - de molen overgedragen zou kunnen worden. Als besturen reageerden we hier positief op en slaagden we er al vrij snel in een molenstichting i.o. (in oprichting)

Schilderij Bernard Verheijen van Beltermans of Gerritsens Molen, 1940.
Van Bongers van de Belterman slaan ze de sikkel in ruisend graan.

---

te vormen. Voorzitter werd de heer Ton Lankveld, en hij en zijn medebestuurders hebben zich van meet af aan actief voor de molen en alles rond het welslagen van de renovatie ingezet. We hebben daar alle waardering voor!

Maar er was nog meer. Eind 2012 deelde de heer Guido Berntsen van de Rabobank Graafschap-Zuid het stichtingsbestuur mee dat hij € 500 aan een goed doel mocht offeren en dat hij als bestemming de Beltermans of Gerritsens Molen had uit-

V.l.n.r.: Gerard Kok, Ton Lankveld, Bernard Dorrestijn en Guido Berntsen.

gekozen. Aangezien de molenstichting i.o. echter nog niet over een eigen rekeningnummer beschikte werd besloten deze € 500 voorschot op de spaarrekening van Old Sillevold te parkeren.

De officiële overdracht vond zaterdag 24 december 2012 plaats, bij welke gelegenheid de heer Lankveld de heer Berntsen hartelijk dankte

voor de betoonde goodwill ten opzichte van Silvolde en de Silvoldse Molen!

Op onze Jaarvergadering van woensdag 20 februari j.l. vroeg de heer Lankveld bij de rondvraag het woord en zei hij dat de gemeente op haar schreden was teruggekeerd en de molen toch in eigen beheer wilde houden, dit n.a.v. strubbelingen over de facilitering van de vijf molenstichtingen in de gemeente en het gemeentebestuur.

De heer Lankveld stelde dat met dit besluit de bestaansgrond voor de molenstichting i.o. was vervallen en kondigde dan ook de opheffing van het stichtingsbestuur aan, waarop onze voorzitter hem echter verzocht zich hierop nog eens te willen beraden, aangezien het toch wel gewenst zou zijn dat een aantal plaatsgenoten zich actief voor het wel en wee van de molen zou blijven inzetten.

Inmiddels zijn de besturen van Silvolds Belang, Old Sillevold en de molenstichting weer bijeen geweest en hebben ze een drietal personen en de heer Gerard Kok bereid gevonden in een nieuwe Silvoldse Molencommissie zitting te nemen. Tot de belangrijkste doelstellingen van de commissie behoren:

-
- * het beheer van toegevallen financiën,
  - * het terzijde staan van de vrijwillige molenaar(s),
  - * het onderhouden van het contact met de gemeente,
  - * de werving van vrijwillige molenaars.

Genoemde doelstellingen zijn alle vier zeer belangrijk, maar gezien het feit dat de molenaar van nu er helemaal alleen voor staat (op staat, op de molen welteverstaan) is voor dit moment de laatstgenoemde doelstelling de allerbelangrijkste!

Oproep: Welke Silvoldenaren – wel of geen lid van Old Sillevold – zijn bereid de opleiding Vrijwillige Molenaar te volgen en vervolgens daadwerkelijk de Silvoldse Molen te gaan bedienen?

Op onze soosavond van woensdag 24 oktober vertoonde André Tangelder de film van Theo van der Lee en Willy Wiendels over oud-politicagent Van Wijngaarden en echtgenote. De film gaf een prima inkijk in het leven van de heer en mevrouw Van Wijngaarden en in het Silvoldse dorpsleven van de jaren 1960-1980. Iedereen in Silvold kende Van Wijngaarden, en Van Wijngaarden kende iedereen in Silvold! Helaas konden de heer en mevrouw Van Wijngaarden vanwe-

ge hun gezondheid de soosavond op 24 oktober niet bijwonen. Enkele maanden later, op vrijdag 8 maart 2013 is de heer Gerrit van Wijngaarden op 93-jarig leeftijd in het St.Jozefwooncentrum te Gaanderen overleden. De Gedachtenisdienst in de Protestantse kerk en de graflegging op de Protestantse Begraafplaats vonden op woensdag 13 maart plaats, waarbij we met een aantal leden van Old Sillevold aanwezig waren. We wensen de familie sterkte toe bij het dragen van dit verlies!

Tot slot nog dit: In 2006 kwamen we op de markt met het boekje 'Kamermeisje op kasteel Schuylenburg', waarin mevrouw Gonda Beijer-Frank een interessant verslag geeft van de tijd dat ze op het kasteel werkzaam was. Zo nu en dan ontvangen we ook nog wel eens een reactie op het boekje. Zo schreef een oud-inwoonster van Velp ons onlangs dat ze freule Sonia van Schuylenburgh de laatste jaren van haar leven te Velp van nabij had meegeemaakt. Ook liet ze ons weten dat Sonia geen Poolse, maar een Russische was.

Bestuur en redactie

In Memoriam Johannes Gerardus Theodorus Jaartsveld Oprichter en eerste voorzitter van de Heemkundige Vereniging Old Sillevold

Het valt allemaal te lezen in het in 1969 door Silvolds Belang uitgegeven 'Historisch boekje Silvolde'. De relatie Silvolde-Jaartsveld is er een van ruim anderhalve eeuw! In 1856 trouwde Gerhardus Johannes Jaartsveld uit de gemeente Bergh met Grada Wiggelder, dochter van stratenmaker Carel Wiggelder en Christina van Leeuwen te Silvolde. Gerhardus Johannes Jaartsveld oefende hetzelfde beroep als zijn schoonvader uit; hij was zelfs al vanaf 1848 bij hem in dienst. Toen Wiggelder in 1859 overleed was G.J.J. dan ook zijn natuurlijke opvolger en vanaf dat moment was de naam van de stratenmakersbedrijf Jaartsveld te Silvolde voor goed gevestigd. En bovendien kozen de elkaar opvolgende Jaartsvelds echtgenotes met in Silvolde zeer bekende namen als Tangelder en Bongers. De familie en de bedrijven breidden zich steeds verder uit. In Silvolde liep de lijn beginnende bij Gerhardus Johannes via Johannes Gerhardus en Hubertus Anthonius naar Johannes Gerhardus Theodorus (Jan), geboren 4 juni 1929.

De familie Jaartsveld leverde belangrijke bijdragen aan het maatschappelijke en kerkelijke leven in Silvolde en daar buiten. Ter bevordering van het menselijk en economisch verkeer werden wegen aangelegd en/of verbeterd, waarbij en waarmee men ook nog eens heel praktisch aan honderden huisvaders werkgelegenheid en - zeer belangrijk - inkomen voor hun gezinnen creëerde, vaak Silvoldse gezinnen. Daarbij was Huub ook nog jaren lang voor de KVP wethouder van de gemeente Wisch. En hij was het ook die al met de gedachte van de oprichting van een Historische Vereniging speelde!

Hubertus Anthonius Jaartsveld overleed op 31-10-1950. Zoon Jan bekwaamde zich in die tijd op de Economische Hogeschool Tilburg, met de bedoeling zijn vader t.z.t. zo goed mogelijk te kunnen opvolgen. Het moment van de opvolging diende zich toen echter zeer abrupt aan, met het gevolg dat hij als 21-jarige genoodzaakt werd de Tilburgse collezaal voor de Silvoldse directiekamer in te ruilen.

Jan Jaartsveld bij de ondertekening van de statuten van Old Sillevold op 13-02-1997 bij Herberg Jan.

Het is allemaal heel goed gegaan, het Wegenbouwbedrijf Jaartsveld was een begrip en bleef een begrip in den lande!

Jan Jaartsveld trouwde met de Limburgse Elly Schreurs en samen werden ze de dankbare en trotse ouders van drie kordate dochters.

Jan en Elly verdeelden hun tijd en aandacht zo harmonisch mogelijk over gezin, bedrijf en samenleving. Zo vervulde Jan ondermeer diverse functies op zijn vakgebied en het bestuur van de St. Mauritiusparochie Silvolde en was hij een aantal jaren voor de KVP lid van de Provinciale Staten van Gelderland.

Ook was hij de eerste voorzitter

van het verzelfstandigde katholieke onderwijs te Silvolde.

In 1991 volgde zijn verkiezing tot voorzitter van Silvolds Belang, welke functie hij een aantal jaren met veel ambitie vervulde. Maar op een bepaald moment dacht hij signalen op te vangen in de richting van: dat het voorzitterschap van Silvolds Belang strijdig was met dat van het directeurschap van het Wegenbouwbedrijf Jaartsveld, waarop hij besloot zijn functie bij Silvolds Belang op te geven.

Het bovenstaande besluit hield echter niet in dat hij niets meer met Silvolde van doen wilde hebben. Integendeel, al snel haalde hij namelijk het oude idee van wijlen zijn vader uit de kast: de oprichting van een historische vereniging voor Silvolde omstreken.

Maar nu deed zich weer een ander probleem voor. Sinds 1962 floreerde in onze streken namelijk ook al de Oudheidkundige Werkgemeenschap Aalten-Dinxperlo-Wisch (ADW), met ook heel wat leden uit Silvolde. Hoe zou ADW tegenover de gedachten van de oprichting van nog een historische vereniging in het hetzelfde gebied staan? Besloten werd deze vraag aan het bestuur van ADW voor te leggen, waarop

---

genoemd bestuur liet weten niet het minste bezwaar tegen het idee van een tweede vereniging te hebben! Vanaf dat moment ging alles snel in het werk. Er werd een voorlopig bestuur gevormd, met Jan Jaartsveld als voorzitter, Bernard Dorrestijn als vice-voorzitter, André Tangelder als secretaris en Ben Harbers als penningmeester.

Notaris Muijsers werd bereid gevonden statuten op papier te zetten en op 13 februari 1997 vond bij Herberg Jan te Silvolde de Oprichting van de Heemkundige Vereniging Old Sillevold plaats. Het ledental van de vereniging groeide al snel tot ruim 100 en daarna tot 150 uit.

Inmiddels heeft Old Sillevold tientallen bijeenkomsten georganiseerd, met van licht tot zwaar variërende programma's, alles op z'n tijd. En bovendien werden tientallen Bulletinen en diverse boeken/boekjes uitgegeven. Zo droeg Old Sillevold bij aan het historisch besef van veel plaatsgenoten en beleefde men met elkaar het dorps- en clubgevoel. Kortom, het initiatief van Jan Jaartsveld groeide uit tot een succes!

In 2003 achtte Jan de tijd rijp om zijn functie aan een jongere door te geven. Waarschijnlijk voelde hij bewust of onbewust, dat zijn gezondheid wat af begon te nemen, hetgeen na een aantal jaren ook duidelijk werd. Tot zijn grote spijt lieten zijn ogen hem bijna helemaal in de steek en kon hij steeds moeilijker nog iets van kunst en cultuur ervaren, zaken waar hij in die levensfase juist nog zo graag heel veel van had willen opdoen. Het mocht niet zo zijn...

Op zondag 10 februari 2013 is Johannes Gerhardus Theodorus Jaartsveld op 83-jarig leeftijd rustig ingeslapen. De Uitvaartdienst was op zaterdag 16 februari in de St. Mauritiuskerk, waarna zijn lichaam in de grafkelder van de familie op de R.K. Begraafplaats aan de Prins Berhardstraat werd bijgezet. We houden Johannes Gerhardus Theodorus Jaartsveld in hoge ere! En we wensen Elly en de kinderen en kleinkinderen veel sterkte toe bij het dragen van dit verlies!

Bestuur Old Sillevold

Snippers uit de Silvoldse geschiedenis

Frans Winkels, Tiel

Horsten en woerden

Horsten zijn verhogingen in het landschap, die door de natuur (namelijk opstuivend zand) zijn ontstaan. Het zijn de zogenaamde dekzanden uit de laatste ijstijd, 70.000 tot 11.000 jaar geleden.

Een woerd is daarentegen een door de mens opgeworpen heuvel.

Beide soorten heuveltjes komen in Silvolde veelvuldig voor. Op zo'n horst of woerd werd vaak een boerderij gebouwd. Veel boerderijnamen in Silvolde herinneren hier nog aan:

* de Braakhorst, Geurinkstraat 2, als perceel van voor 1647;

* Haakshorst (de Knipper), Kapelweg 8, van voor 1740;

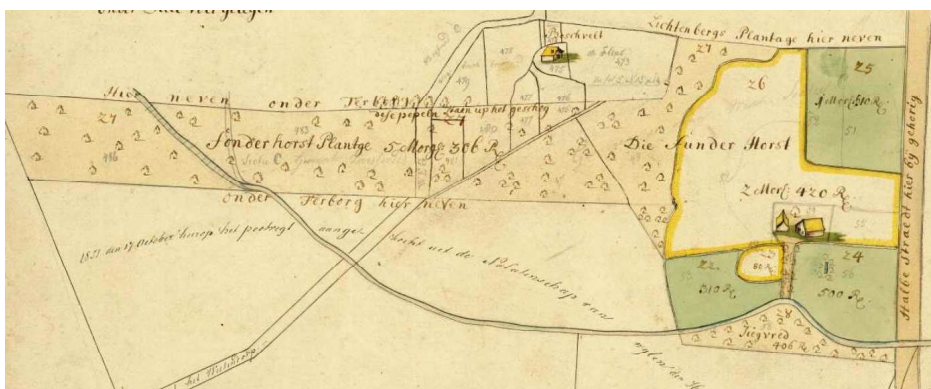
* de Horst (Messinkshorst, Messinkslag), Kapelweg 14, als perceel van voor 1647;

* de Kattenhorst (de Kat, het Hemptjen, Welscher Horst), Varsseveldseweg 41, Terborg, van voor 1831;

* Vonderhorst, Geurinkstraat 5, van voor 1647;

* Weghorst, Berkenlaan 51, van voor 1259, en

* ter Woert (Koops, Pannenschuur), stond tegenover Berkenlaan 136, van voor 1250.

Geometrische Planen, kaarten van het Graafschap Bergh, door Johann Heinrich Mermer, 1754-1755. De boerderij Vonderhorst ('Die funder Horst') ligt rechts in de hoek tussen de Geurinkstraat en de Bergerslagbeek. Bij de tegenwoordige boerderij Flipse staat de naam Boschvelt te lezen.

De Roomberg

De Roomberg maakt deel uit van het Silvoldse rivierduin, evenals de dekzanden in de laatste ijstijd ont-

staan; nader gepreciseerd aan het eind van die ijstijd, toen de dekzandvorming al niet meer plaats had.

Detail van de Minuutkaart van Sectie E van het Kadaster, 1830, met links onder aangevuld met een stukje van Sectie D, de Lichtenberg. Het is globaal het gebied van de Roomberg. Opvallend is dat de tegenwoordige Industrieweg hier ook als Lichtenbergseweg aangeduid wordt.

De Roomberg is nu niet meer dan een straat in Silvolde. Origineel was de Roomberg (samentrekking van Ruwenberg of Rouwenberg) de naam van een Silvoldse berg, die als volgt werd

begrensd:

- * noord: de Wiel (het slootje achter Van Balveren), de Boterweg tot aan de Lichtenbergseweg;
- * oost: de Lichtenbergseweg vanaf de kruising met de Boterweg, tot iets voorbij de Korenweg;
- * zuid: iets voorbij de Korenweg;
- * west: de Wiel.

In de Roomberg lagen o.a. de heuvels: de Galgenberg, de Metselaarsberg en de Schreijheuvel (tussen de Industrierweg en de Heuvelstraat, o.a. Sectie E 298).

Tussen 1780 en 1832 stonden er slechts vier huizen in de Roomberg. Deze stonden alle vier aan weerszijden van de huidige Ulftseweg nabij de Galgenberg.

De Silvoldse Lijkweg

De huidige Boterweg heette vroeger de Lijkweg. Bij die naam moet men inderdaad aan een lijk denken. De Lijkweg was vroeger een weg waarover de begrafenisstoet uit de Kroezenhoek en een gedeelte van de Silvoldse Buurt naar de Silvoldse begraafplaats rondom de oude

St. Mauritiuskerk, thans Protestantse kerk, trok. De straatnaam Lijkweg kom je in meer plaatsen tegen; zo bestaat er nog een Lijkweg in Groessen bij Duiven.

Silvoldse sterrenbossen

Een sterrenbos is een bos met paden die vanuit een middelpunt straalsgewijs naar de uiteinden lopen en die daarmee een ster vormen.

De aanleg van sterrenbossen is afgekeken van de tuinarchitectuur en raakte rond 1700 in zwang. Het nut van de sterrenbossen was de toegankelijkheid van de diverse percelen in verband met de houtproductie. Bovendien waren ze uitermate geschikt voor de jacht, omdat men vanuit het middelpunt het overstekend wild op alle paden bijzonder goed kon waarnemen.

Op het middelpunt werd vaak ook nog een zogenaamd rondeel aangelegd. Een rondeel is een ronde, met bomen omzoomde verbreding van een pad of weg; als het ware een rotonde zonder verkeersfunctie.

Ter verfraaiing van het uitzicht werd zo'n rondeel bij voorkeur ook nog op een hooggelegen punt aangebracht.

Ook in Silvolde hebben we sterrenbossen gehad:

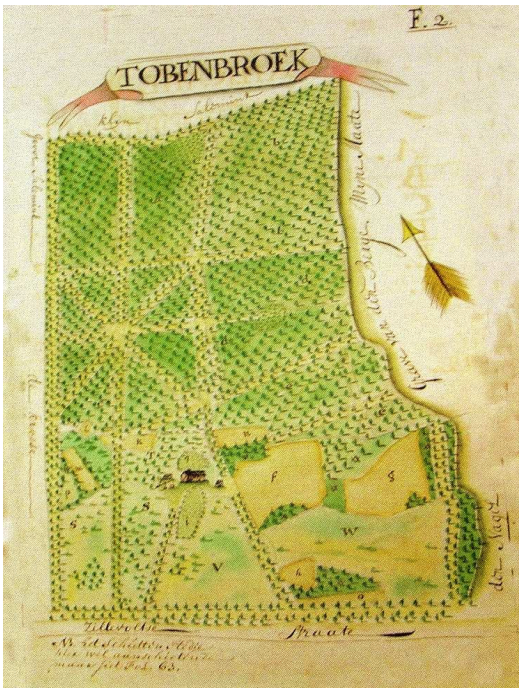
---

* de hele heerlijkheid Lichtenberg was een sterrenbos, als zodanig aangelegd omstreeks het jaar 1700. Het huidige wegenpatroon herinnert er nog aan, en rondom de kruising van de Lichtenberg met de Lange Dijk is met enige

moeite de cirkel van het rondeel nog te onderscheiden;
* op het goed Tobenbroek, aanleg van voor 1720, en
* op het goed de Grote Nottel, aan de Silvoldse kant van de tegenwoordige oprijlaan.

De heerlijkheid Lichtenberg in 1715, met in het midden het kasteelterrein, de driehoek Sterrenbos of Doevendans en rechts daarvan het Rondeel.

A.I. Tengbergen, Atlas van de Schuylenborgh, 1742-1744.
Folio 2:
Het goed Tobenbroek,
tegenwoordig adres:
Kerspaz 2a, Silvolde.

Geometrische Planen, kaarten van het Graafschap Bergh, door Johann Heinrich Merner, 1754-1755. Rechts in het midden de Grote Nottel en het sterrenbos. Onder de weg van Bontebrug naar Silvolde.
Het gebied van het sterrenbos is in het begin van de 20e eeuw ongeveer een meter afgegraven.

De Silvoldse Canijnenwarande

De 'heren' gingen vroeger graag op jacht. Om nu te zorgen dat er voldoende wild was maakten ze dan een zogenaamde warande.

Men omheinde een stuk grond en liet daarin een stel konijnen hun

gang gaan... Spoedig ontstond er zo een 'Knienenbult' met een massa konijnen, die dan vervolgens in de omgeving werden uitgezet. En dan kon de jacht beginnen...

Rentmeester Tengbergen van kasteel Schuilenburg legde ook zo'n

A.I. Tenbergen, Atlas van de Schuylenborgh, 1742-1744.

Folio 54: Midden boven van de Canijnenwaranda, aangeduid met een c.

---

warande aan. De ligging van deze Canijnenwarande is met de letter c aangegeven op een kaart van de Schuilenburgse bezittingen uit het jaar 1742-1744. We komen dan uit bij het zuidelijke deel van Dennenberg, gelegen tussen de tegenwoordige Terborgseweg, Munstermanweg en de Berkenlaan.

De Wagtmeester

Rond 1700 werd een stuk grond aangegraven (ontgonnen) uit de Marke de Notele, hetwelk de naam Haesencamp kreeg, en omstreeks 1707 werd hierop een boerderij gebouwd. Anthony Neerhoff, de eerste bewoner van de Haesencamp, oefende het beroep van wachtmeester uit. De boerderij de Haesencamp werd daarom ook wel de Wagtmeester genoemd.

In de 18^e eeuw werd zeer veel aan houtproductie gedaan. Om nu te voorkomen dat er hout ontvreemd werd, werd hier en daar door de heren van de Schuilenburg een wachtman aangesteld, o.a. op de Schuttenstede bij Tobenbroek. Hoogstwaarschijnlijk had Anthony Neerhoff diezelfde functie en sindsdien heet de boerderij (Toldijk 16, Silvolde) dan ook: De Wagtmeester.

Driemaal Pothof

In Silvolde kennen we drie boerderijen die de naam Pothof dragen. Origineel hadden deze boerderijen andere namen, maar ze kregen deze naam toen er een Pothof op kwam wonen:

- * de Grote Pothof (origineel: Kempen), Kapelweg 3, van voor 1421;
- * de Pothof (origineel: Enselman, Dinxperloseweg 76, van voor 1571, en
- * de Kleine Pothof (origineel: Nennenstede), Munstermanstraat 10, van voor 1605.

Tweemaal Koops

In het oude Silvolde komt tweemaal de boerderijnaam Koops voor:

- * Koopsschuur/Panneschuur (origineel: de Woert, Egesinchove), tegenover Berkenlaan 136, van voor 1350, en
- * Cobus/Coops in de Heyde, Kapelweg 5, van voor 1722.

Kleinschalige agrarische activiteiten zijn aan het verdwijnen

Gerrit te Grotenhuis

In de omgeving van Silvolde waren er nogal veel kleinschalige agrarische activiteiten. Diverse kleine graanpercelen en aardappelenteelt. We kunnen het ons bijna niet voorstellen, maar alleen al het graanstro was al heel belangrijk. Dit werd veel gebruikt in matrassen en kussens. Burgermensen kwamen weleens naar de boerderij om vers stro te halen voor de matrassen.

Toen ik in 1954 in militaire dienst kwam in de Willem III kazerne in Apeldoorn bij de Kon. Marechaussee was de eerste klus strozakken en kussens vullen in de nishut achter op het kazerneterrein. Stro dat hiervoor gebruikt werd was door de machine gegaan zodat het niet meer zo stug was.

Stro heeft in het verleden altijd een grote rol gespeeld. Het werd o.a. ook wel voor dakbedekking gebruikt. Het gewas mocht dan niet te rijp worden. De aren werden van het stro afgesneden. Op het dak werd het stro zodanig over elkaar gelegd dat het water goed af kon lopen. Het moest wel goed worden vastgezet tegen storm en wind.

Op kleine percelen rond Silvolde werden ook veel aardappelen geteeld voor eigen gebruik. Het nadeel was dat vaak op hetzelfde perceel werd geteeld met als gevolg aardappelmoehheid. De opbrengst werd steeds minder. De overheid kwam toen met de bepaling dat alleen om de 3 jaar op hetzelfde perceel aardappelen geteeld mochten worden. Een ander probleem was de komst van de coloradokever. Deze beestjes waren veel te vinden op kleine percelen.

Ook dit speelt geen rol meer. De teelt wordt uitgevoerd op grotere bedrijven en geheel met machines gedaan. Ook het spuiten tegen ziektekiemen kan dan goed worden uitgevoerd.

Tussen de Berkenlaan, Munstermanstraat en Terborgseweg was aanvankelijk een braak stuk grond. De jeugd kon hier voetballen enz. Op dit perceel is vroeger een textiel fabriek gebouwd, de Bé-Bé-fabriek. Deze fabriek is later weer afgebroken om plaats te maken voor een nieuwe woonwijk de Dennenberg. Voordat de fabriek er

De Tricotagefabriek Bé-Bé, gevestigd op de voormalige Canijnenwarande.

stond werd dit terrein 's zomers gebruikt als plaats voor de dorsmachine van Tangelder van de Bult.

Alle kleine graantelers konden het te dorsen graan dan brengen om te dorsen en meteen het graan en stro weer meenemen. De graanteelt was toentertijd nog zeer kleinschalig op diverse percelen rond Silvolde en ook in het Terborgseveld.

De boeren maaiden het graan aanvankelijk met een graanmachine met aflegger, met een paard voor de machine. De garven moesten dan met de hand gebonden worden en daarna aan gasten opgezet om te drogen. We spreken van garven als het graan niet gedorst is, nadien van schoon stro.

De rogge werd het eerst gemaaid, was vroeger rijp en kon dan sneller binnengehaald worden. Dit was belangrijk om dat dan de grond vrij kwam om stoppelknollen te kun-

nen telen. Om voldoende opbrengst te krijgen moest voor 15 aug. worden gezaaid. Stoppelknollen waren een belangrijk voedsel voor de koeien in de herfst.

Een droge zomer was uiteraard voor de graanteelt heel belangrijk. De haver werd later gemaaid en moest ook langer nadrogen. De havergasten werden het laatst van het land gehaald. Dat was minder belangrijk omdat de teelt van stoppelknollen op het haverland minder goed mogelijk was.

Het kon zijn dat bij veel nat weer het graan van de gasten ging ontkiemen (groen werden) en dus niet meer te dorsen was.

In onze omgeving was lang geleden een boer die niet zo'n haast had met het binnenhalen van de haver. Omstanders ergerden zich aan deze situatie. Vroeger was het nogal eens gebruikelijk om met Bijbelse teksten aanwijzingen te geven. Op een zekere dag stond er een bordje in de haver met de tekst: 'Heer red ons, wij vergaan!'

De volgende dag stond er een bord met de tekst: 'Houd goede moed, gij kleine gelovige.'

In onze omgeving was een boer die nogal veel bomen bij zijn boerderij had geplant. Een buurman kwam naar hem toe met de vraag: 'Wat

---

wil je toch met al die bomen', waarop de eerste antwoordde: 'Och, dan kan ik altijd nog zeggen: Komt ook Gij in mijn wijngaard.'

Als het graan van het land werd gehaald werd dit opgeslagen in een lasschuur of ook wel in een hooiberg of graanberg, die eerder vaak bij de boerderij stonden.

Een andere methode was om het aan een mijt te zetten. Meestal was dat een ronde mijt. Zo'n mijt moest vakkundig gestapeld worden, met in het midden een z.g.n. ring. Daarboven moesten de garven zo gelegd worden dat het water niet naar binnen kon lopen. Onder de mijt werden wat takkenbossen of houten palen gelegd om het geheel van onderen ook goed droog te houden. Dit was dan tevens een ideale plek voor de muizen, mooi droog, warm en eten genoeg.

Bij goed weer kon er gedorst worden. Dat was voor ons als kinderen een grote gebeurtenis. Dat dorsen deed dan Tangelder van de Bult, met een Lans Bulldog (tractor).

De burenen moesten vaak helpen met dit werk, twee man op de graanmijt en twee op de dorstmolen en de nodige mensen voor de berging van de zakken met graan en het stro. Hoe verder men kwam hoe spannender, omdat er dan wel eens veel

muizen voor de dag kwamen. Samen met de hond en de katten werd dan de strijd geleverd. De oude katten grepen dan de eerste muis, gingen dan in een stil hoekje er eerst mee spelen om hem daarna rustig op te eten. De hond deed het beter. Heel actief beet hij de muizen dood en soms nog met de ene in de bek greep hij al weer andere. Wij hielpen mee met een platte bats om zoveel mogelijk muizen te raken. Als er dan ook nog eens een rat te voorschijn kwam dan was het helemaal actie. Een enkele keer verscheen ook wel eens een ulk (bunzing). Dan werd alles stil gelegd want dit beestje moest met alle geweld gevangen worden en dat ging niet gemakkelijk.

Om een ulk te vangen kan men beter gebruik maken van vangkooi. Deze wordt geplaatst voor een ingang waar de beesten vaak gebruik van maken.

Het dorsen is verleden tijd. De graanmijten en de hooibergen zijn uit het landschap verdwenen.

Vroeger had elk dorp zijn eigen Boerenleenbank. Elk jaar was er de jaarlijkse ledenvergadering. Om bezoekers op de vergadering te krijgen werd soms presentiegeld betaald. Ook was het de gewoonte

De boerderij Heebink, Silvolde Buurt. Het dak van het hoofdgebouw is gedeeltelijk met riet gedekt, dus niet met stro zoals in 't verleden veel gebeurde.

om jaarlijks een zitting te houden door het bestuur om alle spaarbankboekjes te controleren. Niet iedereen vond dit een goede methode. Ik weet van een ondernemer die bedankte als lid omdat hij vond dat de bestuursleden hier niets mee te maken hadden. Deze controle kunnen we ons nu niet meer voorstellen.

Trouwens hoe staat het nu met de Boerenleenbank in Silvolde? Er staat een mooi groot gebouw maar verder...?

De zuivelfabriek hield ook regelmatig ledenvergadering bij het Molentje. Deze werden vaak druk bezocht; koffie en een consumptie en een sigaar werden aangeboden.

Soms was er veel discussie en kritiek. Een van de aanwezigen nam het woord over de gang van zaken over de controle op de kwaliteit van de melk: 'Wij krijgen er nooit iets van te zien en moeten maar geloven dat het goed gebeurt.'

Een andere aanwezige staat dan op en zegt: 'Thomas, Thomas, gij ongelovige Thomas, zalig die niet gezien hebben en toch geloven.'

De voorzitter was blij met deze opmerking en zei dat hiermee deze zaak was afgedaan.

In het verleden hebben er heel veel coöperatieve verenigingen bestaan in Silvolde. Het is de moeite waard om hier nog eens een artikel over te schrijven.

Sillevoldse mensen (4)

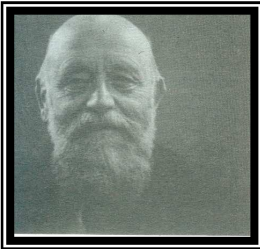
Bennad van de Weikamp

Tegenwoordig adres:

Lange Dijk 1

In 1826 wonen timmerman Berend Koenders en Willemina Barink nog op dit huus, maor die vertrekken dan al gauw naor Sillevold, en tut in onze tied hadden wi-j daor nog al-tied de timmerleuj Koenders.

Van umstreeks 1830 tut 1880 woont hier dan kot nao mekaar de families: Te Velde-Boeckhorst, Heijman-Korentjes, Klomp-Van Dam en Konink-Te Grotenhuus.

Lucas Barink

In 1881 kump 't echtpaar Lucas en Willemina Barink d'r wonen.

Lucas Barink is van Barink in d'n Roombarg. Ze hadden daor drie

jongens: Gerrit Jan van 1849, Lucas van 1853 en Berend Hendrik van 1857. In Sillevoldse mensen 1 (Veurjaor 2011) vertellen ik al dat vader en moeder Barink umstreeks 1860 bi-j de bouweri-j van eur ni-je huus daor in d'n Roombarg, eur dri-j jonges helemaol allenig in de kelder van 't olde huus lieten sla-

open en dat pastoor Bluemers eur daor toe nog aover had angespraoken.

In 1878 trouwt Gerrit Jan Barink (1849) met Aleida Geertruide Spekking (1844) en zi-j bliieven eur hele laeven in d'n Roombarg wonen.

Lucas Barink (1853) trouwen in 1880 met zien nicht Grada Wilhelmina Barink (1858). 't Eerste jaor woont ze ok nog in de Roombarg, maor in 1881 trekken ze naor d'n Langen Diek in d'n Lechtenbarg.

D'r wodden tien kinderen geboren: Hendrik Willem (Willem, 1880), Berendina Aleida (Bertha, 1882), Gerrit Jan (Jan, 1884-1899), Gradus Hendrikus (1886-1889), Lucas (1888-1928), Grada Wilhelmina (1891-1923), Berend Hendrik (Hendrik, 1893), Hendrika (Riek, 1895), Johanna (Anna, 1898) en Gerrit Jan (Jan, 1901).

Lucas Barink senior is boer en klompenmaker, veural dat letste; hi-j had namelek wel un stuk of vier mensen in dienst. De voormalige klompenmakeri-j steet nog al-tied aan de Ulftsekant van 't huus en mek now deel uut van 't poggenfokbedrief Barink.

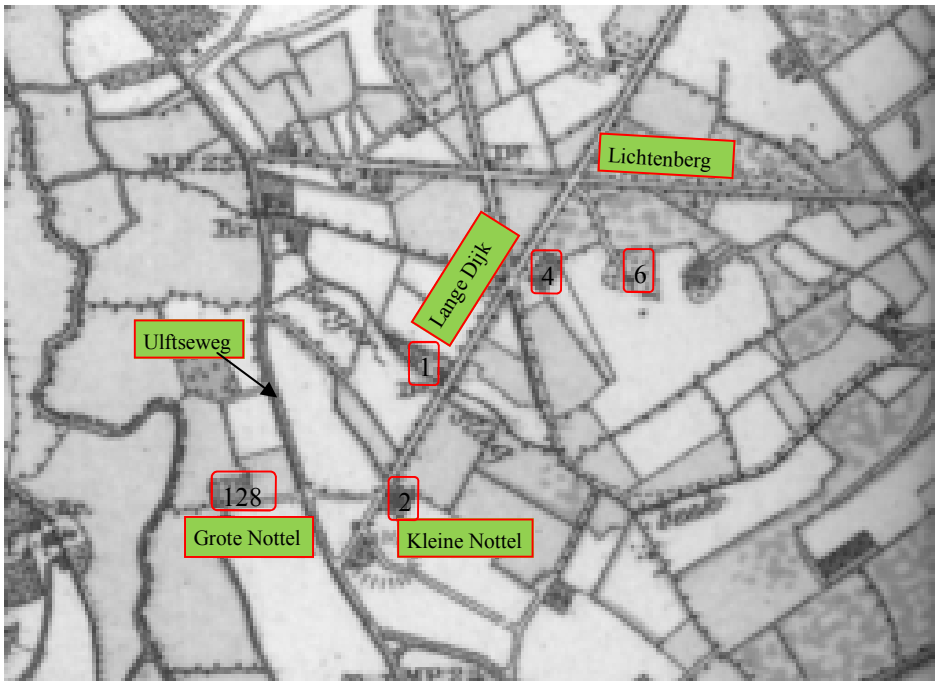
In 1887 sluten de Barinks zich an

bi-j de Nederduits Gereformeerde kerk Silvolde-Gendringen.

De jonge gemeente bouwt un bescheiden kerkzaaltjen ('t latere gymnastieklokaal van de Chr. School) an de Dinxperloseweg te Bontebrug. De Nederduits Gereformeerde kerk kump voort uut de zogenaamde Doleantie-bewaeging van dr. Abraham Kuyper. De volksmond nuumt 't kerksken an de Bontebrug dan ok wel 'de Dollekerk'. Vanuut die kerk is ok de Chr. School an de Bontebrug

ontstaon. Die school is in 1891 op 't land van Barink gebouwd en is op 31 augustus van dat jaor geopend. Dat was op de elfde verjeurdag van prinses-Koningin Wilhelmina. De oldste drie kinderen van Barink gaot eers nog naor de school in Sillevold, maor vanaf september 1891 könt ze an de Bontebrug terecht, aevenzo eur twee nichtjes en un naefken uut de Roombarg.

At ze van Barink op eur land bi-j de school an 't wark zun dan hebt ze

Oude kaart van de Lange Dijk en de Lichtenberg, met enkele jongere aanvullingen.

---

nogal us bekie:ks van de schoolkin-
deren en de meisters. Umstreeks
1911 kump Gerrit Jan (geb.1901)
ok al wel es met de kar en peerd
veur de school heer... en zeg mees-
ter De Bruin tegen de kinderen:
“Kijk,daar gaat ’t paard met Jan...”.
Moeder Grada Wilhelmina Barink
is op 13 oktober 1904 aoverleden,
56 jaor old. Lucas Barink hef zien
vrouw 26 jaor aoverlaefd, hi-j
aoverleed op 10 februari 1931.
Van de kinderen Barink zun Willem
(1880), Bertha (1882) en Anna
(1898) in ’t onderwies gegaon. An-
na was ook un verdiensteleke schil-
deres. Willem is zelfs nog in Indië
onderwiezer gewest. Gradus Hen-
drikus (1886-1889) en d’n eersten
Gerrit Jan (1884-1899) bunt jong
aoverleden. Riek (1895) trok in
1921 naor Leek (Gr).
Grada Wilhelmina (1891) steet te-
boe:ik as costumnaeister, zi-j
aoverleed op 4-9-1923.
Lucas (1888) verhuzen in 1924 naor
Heemse, Ambt Hardenberg. Zoas
zovöl gereformeerden uut onze
streek trok hi-j in die tied naor
Ambt Hardenberg. Daor wazzen
nog genog ontginningsboerderi-jen
te koop, en dat veur nie:t te völ
geld.
Lucas Barink is met peerd en kar,
met wat huusraod en un paar

tu:ten, in un dag en un nach en nog
un dag van Sillevold naor Heemse
getrokken. Hi-j had daor in Heem-
se un huusholdster en ze hadden
ok al trouwplannen met eur beiden,
maor zo wiet is ut niet gekommen,
want Lucas had ut an de nieren en
daor is hi-j begin december 1928 an
aoverleden. Toe is zien bruur Jan
d’r naar toe getrokken en d’r ok
blieven wonen.
Bi-j de naam Heemse mo’k altied
an de streekroman ‘Oostloom’ uut
1903 van Sibold Ulfers denken.
’t Verhaal spölt zich daor in de um-
geving af, maor Ulfers nuumt de
plaats Oostloorn. Un vermakelek
boek um te laezen! In latere jaoren
hef un garageholder daor zien zaak
ok nog Oostloorn genuumd. Nao
d’n oorlog hebt ze bejaardenhuus
ok nog weer Oostloorn gedeupt.
Heemse is ok nog bekend gewod-
den vanwaege domeneer Frits
Slomp (schuulnaam: Frits de Zwer-
ver), den in d’n Tweeden Wereld-
oorlog, samen met Helena Theo-
dora Kuipers-Rietberg (Tante Riek)
uut Winterswiek, honderden jon-
gens uut ’t hele land an un onder-
duukadres geholpen hef. Frits de
Zwerver hef d’n oorlog aoverlaefd,
maor Tante Riek is in de gevange-
nis umgekommen...
Frits de Zwerver hef ok nog wel es

Hendrik Barink
1893-1943

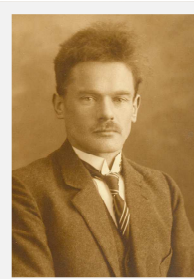

Foto van om-
streeks 1925

Moeder Gerritje Barink-Onstenk met v.l.n.r.: Lammert, Luc en
Joop. Foto van omstreeks 1955.

an de Bontebrug gepraekt, maor ik wet niet goed meer of dat now in d'n oorlog was, of kot d'r nao? Berend Hendrik (Hendrik) Barink (1893) bleef in d'n Lechtenbarg wonen; hi-j stoppen met de klompenmakeri-j en ging wieter as boer, met onder ander un wei in de Bleute, in de Slaege.

Hi-j trouwen op 21 mei 1928 met Gerharda Gerritje Onstenk (1901) uut Wienbargen. D'r wieren drie jongens geboren: Lucas (Luc) in 1929, Lammert Marius (Lammert) in 1933 en Johannes Bertus (Joop) in 1935.

In de Bevolkingsregisters van de gemeente kö-j verrassende dinge tegenkommen. Beveurbeeld umstreeks 1929-1931 bi-j huusnummer B 371 (familie Barink, Lange

Dijk 1): ' Johannes Quint, geboren 27-4-1908 te Weesp, landbouwer, van Maarseveen 7-8-1929, naar Eindhoven 9-6-1931'.

Dat mot d'n onzen bekenden Johannes Quint (spraeke uut: Kwint) zun gewest. In zien kindertied wonen Hannes as voorgdi-jkind bi-j de familie Rougoor an de Korenweg. Hannes Quint was un betjen klein uitgevallen, maor hi-j had daorentegen un flinken bos krulheur. En hi-j was ok bezunder rap met de tong, aanvankelek nog in onvervalst Hollands, later ok wel in 't Sillevolds.

Hi-j ging an de Bontebrug naor school. Dat was niet toevallig, want meester De Bruin en 't schoolbestuur onderhielen nauwe betrekkingen met de Voogdijvereniging

---

‘Onze Tuin’. Meister De Bruin en ’t schoolbestuur hielen heel wat voogdi-jkinderen dizze kant uut, en die wieren dan bi-j de bestuursleden en vrienden van de school ondergebracht. ’t Is mien nooit he- lemaols dudelek gewodden wat hierbi-j de veurrang had: ’t belang van de kinderen of dat van de school?

Hoe dan ook: Hannes stappen elken margen kranig deur de Lichtenbergsenweg, Kempermansdiek, ’t Korte Dieksken en d’n Langen Diek en dan bi-j Hammink tussen ’t huus en de schuur deur op school an. Op un bepaolden margen was mien old-oom Frederik Wunnekers met zien knech langs de Kempermansdiek an ’t stumpe utmaken, met de bedoe:ling um daornao de wei un betje groter te können maken. En daor kwam Hannes ok weer anlopen, op weg naor school. Frederik Wunnekers kennen ’t kaeltjen wel, want hi-j zat eiges ook in ’t bestuur. Hi-j was dan ok nie:t ens zo verbaasd toe hie Hannes met stemverheffing heuren zegen: ‘Dat zal ik wel eens van jullie aan de burgemeester zeggen!’

Zo’n kleinen klikspaon!

Berendina Aleida (Bertha) Barink (1882) is altied thuis bliieven wonen. Zi-j was un betjen gebrekkig,

maor ze was heel bedreven met naold en draod, en was dan ok jaorenlang handwerklerares an de Bontebrugschool. In latere jaoren wier ze un betjen zwak in ’t heufd. Toe’k un jaor of vier was, was ik us bi-j Barink um met Lammert en Joop te spöllen. Maor op un gegeven moment was ’t tied van naor huus gaon en kwam mien moe:der mien ophalen. Wi-j stonnen toe nog efkes wat bi-jmekaar an de Ulfse kant van ’t huus bi-j de pomp in d’n holten kast en d’n groten hölteren waterkuup. ’t Viel mie:n moe:der op dat Bertha den margen eur gebreide jurk binnestebuten had angetrokken, en zi-j zei: ”Bertha, wet i-j wel da’j de jurk krang an hebt?”, waarop Bertha eur antwoordden: ‘Och, i-j hebt ok van die kie:k ogen!’ En daor kon mien moe:der ’t met doe:n!

Bertha is op 30 december 1941 aoverleden en op 3 januari 1942 op ’t kerkhof in Sillevold begraven.

’t Baovenstaonde spöllen zich dus allemaal in ’t begin van d’n oorlog af, maor van zoiets as oorlog had ik toe nog gin begrip. In 1942 of ’43 was ik weer us un keer bi-j Barink en toe zag ik daor in de waskamer un paar vrouwleuj, un betjen klein van stuk en nogal donker gekleed. Ze wazzen volgens mien un betjen

Op de foto aan de zijkant van het huis, omstreeks 1950. De pomp in de houten kast is nog aanwezig.

ampart en geheimzinnig, ik heb ze ok maor efkes gezien. Later heuren ik dat t'r bi-j Barink twee jöddinnen en un onderduker waren opgehaald. D'r zal wel verraod in 't spel gewest waezen. De aovervallers ('de Zwatten' van de NSB) wazzen eigenlek niks te best geïnfomeerd, want ze hebt eers nog huuszuking bi-j onzen buurman Gerrit Barink gedaon en hebt toe Gerrit Barink en Hendrik Veldhorst nog un hötjen vastgehollen.

De aovervallers bunt toe later in d'n aovend nog naor Barink an d'n Langen Diek gegaon en hebt daor de jöddinnen en d'n onderduker gevonnen en gearresteerd. Hendrik en Gerritje en de beide jodinnen wieren in de kökken verheurd, in 't bi-jzun van Luc, Lammert en Joop. 't Hiel nogal an en moeder Geritje zei op un gegeven moment

tegen de jonges: "Julie mot maor naor bed gaon, en a'w d'r margenvrog nie:t bunt dan mo'j maor naor Vrieselaar gaon."

Zowiet is 't aoverigens niet gekommen. De beide vrouwen - moe:der en dochter - hebt tegen de aovervallers gezegd dat ze bi-j Hendrik en

Gerritje verzwegen hadden dat ze jöddinnen wazzen en daordeur bunt ze d'r bi-j Barink nog genadig vanaf gekommen!

En ook veur de beide vrouwen is 't wonder baoven wonder ok nog redelek goed afgelopen. Ze hebt wel in un concentratiekamp gezaeten, maor ze hebt ut aoverlaefd! En d'n onderduker is t'r ok redelek goe:d afgekommen.

Vader Hendrik Barink is op 20 juni 1943 op 50-jaorige laeftied aoverleden. Toe zat moe:der Gerritje alleen met eur drie jongens op de boerder-j.

Van Vrieselaar sprongen ze toe bi-j met d'n arbeid en al gauw is Jan Vrieselaar toe knech bi-j eur gewodden.

En nao Jan Vrieselaar is Hendrik Diekman d'r nog un jaor gewest, waornao Gerritje en de jonges

---

't zelf wel ankonnen.

De Kleine Nottel, tegenwoordig adres: Lange Dijk 2

Wi-j kommen hier now an bi-j de boerderi-j Kleine Nottel. An de andere kant van de Ulftseweg hei'j de Grote Nottel. 't Is mien nog nooit dudelek gewodden waorum de ene boerderi-j klein is genuumd en d'n anderen groot, want bi-j beide heuren altied precies aevenvöl grond. Un meugelekheid zol können zun dat vrogger 't ene huus wat groter was as 't andere?

Vanaf begin 1800 woont de femelie Vossers op d'n Kleinen Nottel, o.a.: Reind(1808), Gerrit (1811) en Hendrik (1813). Reind trouwt in 1832 met Johanna Berendina Vink (1808). Eur kinderen zun Dora Everdina (1833), Hendrikus (1835), Johanna (1838), Dina Johanna (1840), Johanna Willemina (1843) en Hendrika (1846).

De kinderen Vossers blijft bi-jnao allemaol in d'n Lechtenbarg wonen.

* Hendrikus Vossers (1835) kwamen wi-j in de veurige aflevering al tegen. Hi-j trouwt in 1862 met Johanna Gerritjen Naafs van de Bruunse/Meurs en hi-j vertrok dan ok naor zien vrouws huus, waar ze boer en boerin wodt.

* Dina Johanna Vossers (1840) trouwt in 1864 met Gerrit Jan

Groot Nibbelink (1802), Velds-Z. Ze gaon op Velds-Z wonen. Zie afl. 2 in Veurjaor 2012, blz.21.

* Hendrika Vossers (1846) trouwt met Berend Willem Vrieselaar (1846) uut Sillevold. Berend Willem is trouwens eerst al knech bi-j zien latere schoonolders op d'n Kleinen Nottel. 'n Mooi onderwerp veur 'n streekroman: dochter boer trouwt met knecht! In aflevering 2 en 3 was al te laezen dat 't echtpaar Vrieselaar-Vossers eerst op Velds-N gewoond hef en daornao op 't Rouweslagskemken.

* Johanna Willemina Vossers (1843) trouwt op 2-3-1871 met Derk Jan Konink (1839) uut Vasseveld, waornao ze boer en boerin op d'n Kleinen Nottel wodt.

Dan gao'w now wieter met de beschrijving van 't baovenstaonde echtpaar Konink-Vossers. D'n Kleinen Nottel is al jaor en dag eigendom van leuj uut de Zoerick (Suderwick, Pruissen).

Umstreeks 1860-'70 betreft dat de familie Bauhaus-Kniest. De boerderi-j, 't huus as zodanig, steet dan nog altied an de westkant van d'n Langen Diek, maor in 1873-'74 löt Catharina Kniest, weduwe van Bernard Bauhaus, an de andere kant van de weg un compleet ni-je boerderi-j bouwen, de boerderi-j die d'r

De Kleine Nottel van 1873-'74.

vandaag an d'n dag nog steet.

In de koperen band in de schouw
zun de namen van Derk Jan Konink
en Johanna Willemina Vossers
angegeven met de letters D I K en
I W V.

Op de olde huusplaats herinnern
nog lange tied un stuk of wat olde
appel- en perebeume an de olde
boerderi-j.

't Echtpaar Konink-Vossers krig
acht kinder; de ni-je boerderi-j was
ok groot zat um ze allemaol te har-
bargen. Maor toch könt ze d'r niet

meer lang blieden wonen...

Umstreeks 1883 verköch de familie
Bauhaus de boerderi-j namelek an
de familie Hammink uut Hummelo
en 't blik dat die d'r ok op wilt gaon
boeren. De familie Konink-Vossers
verhuust op 19 januarie 1884 naor
de boerderi-j Kämink in de Zoerick.
De olde luu, opa en oma Vos-
sers-Vink, verhuust op eur olden
dag ok nog met naor de Zoerick.

In 1884 verschienen de Hamminks
op 't toneel.

Arend Jan Hammink is op 4-2-1844 in de gemeente Hummelo en Kerpel geboren, zien vrouw Hendrika Johanna Hebbink op 8-10-1856 in de gemeente Zelhem.

Ze bunt op 1-5-1884 op 1-5-1884 op 't gemeentehuis van Zellem getrouwd.

Eur kinder zun: Gerhardus Marinus (Get, 1885), Frederik Johan (Jan, 1887), Hendrik Gerhard (Hendrik, 1889), Maria Margaretha (Marie, 1893), Hendrika Johanna (1895-1901), Arie Johan (Arie, 1897) en

Mina Grada (Grada, 1900).

Arend Jan Hammink beheuren tut de oprichters en eerste bestuursleden van de botterfabriek 'De Eendracht' in Sillevold in 1905. Bi-j ons thuus bunt ze ok al adig gauw lid gewodden en de melk gaon leveren. Mien moe:der vertellen ons wel es dat Hammink op un bepaol-den dag dun eersten melkbus was kommen brengen; hi-j zetten de bus - met busnummer 190 d'r op - bi-j ons minnen in de kökken neer, zodat iederen um goe:d kon zien!

Arend Jan Hammink en Hendrika Johanna Hammink-Hebbink met v.l.n.r. de kinderen: Grada, Maria, Jan, Get en Arie. Zoon Hendrik ontbreekt.

Dat was un historisch moment. 't Was 't ende van 't eiges botter kernen. Now konnen ze elken margen de melkbus an de weg zetten en wier de melk wieter op de botterfabriek verwerkt!

De boeren van de beide Nottelplaatsen waren zo'n betjen hereboer. Ze bestierden eur bedrieven en hadden eur personeel veur d'n arbeid. Arend Jan Hammink zei: "Op zeven kippen en een haan, kan de boer wel ledig gaan!"

Ik schreef al eerder dat de schoolkinder uut de buurt meestal bi-j Hammink tussen 't huus en de schuur deur naor school liepen, maor daor wier nie:t völ van gezegd. Boer Hammink liep dan wel es met zien wandelstok op 't zandpad achter 't huus en at t'r dan ok weer es kinder liepen dan hiel hi-j eur staonde en dan vroeg h-j eur: "Hoe heiten jullie, dan za'k jullie es effen in mien buuksken opschrijven!" En dat dei-e dan ook, maor daor gebeuren dan wieters niks met.

Arend Jan Hammink wier ook diaken in de Hervormde kerk van Sillevold, met 't gevolg dat t'r dan wel es mensen bi-j um ankloppen um un financiële ondersteuning. Hi-j was dan ok wel genegen um ze te helpen, maor dan mozzen ze

eerst un paar uur flink wat wark verzetten bi-j um op de boerderi-j. En dat leidden dan wel weer tut heel wat minder steunanvraogen... Hoewel Hammink joh, ok op zondagmargen, volk genog had veur d'n arbeid op de boerderi-j, aoverkwam 't um nogal es dat d'n dome-neer al un heel end haer was met d'n dienst in de kerk in Sillevold, at hi-j as letsten in de diakenbank schaof. Daor wier hi-j dan wel es met veur de gek gehollen, maor dan zei hi-j: "Och, dat köj now zel zeggen, maor ik bun feitelek nog maor ens te laat gekommen, dat was die keer toe mien de leuj bi-j d'n Theetuin al weer in tegen kwammen!" Arend Jan Hammink is 76 jaor gewodden en is op 14-3-1920 aoverleden, zien vrouw was al op 30-5-1918 aoverleden, 61 jaor old. De oldste jongens bunt alledri-j ergens anders boer gewodden: Jan op 't Meutjen in Gaanderen, Get op Groot Entink in Vasseveld en Hendrik op de Zweekhorst in Zevenaar, namelek as buurman van mien grootvader Steven Dorrestijn. Marie trouwen met Keuper in Megchelen, en Grada met eur naef op 't oldershuus van eur vader an de Broekstraot in Hummelo. Arie Johan Hammink (3-12-1897) trouwen op 23-6-1921 met Hendri-

Arie Johan Hammink en Hendrica Everdina Johanna Hammink-Wijers,
met v.l.n.r. de kinderen: Rietje, Piet, Letta, Henk en Harry.

ca Everdina Johanna Wijers (13-8-1894) uut Ooy, gemeente Zevenaar.

D'r wodden vief kinderen geboren: Peter, Aletta Christina, Hendrik, Margaritha en Arie Johan.

In de bevolkingsregisters köj vinnen wie d'r allemaol van/tut op un bepaold adres gewoond hebt. En wie woont t'r in 1926-'27 ok weer un klein jaor bi-j Hammink? Juust: Hannes Quint! Hi-j kwam en hi-j ging weer... Hi-j kwam in '26 van Apeldoorn en hi-j vertrok in '27

naor Haaften in de Betuwe. Hannes hie:l ut nooit lang erges uut...

Vraag: wie schrijft t'r nog us 't laevensverhaal van Johannes Quint, geboren 27 april 1908 te Weesp? D'r is mien wel es verteld dat hi-j lötjes verkoch op de kermis...

De Hamminks wazzen 'familie van familie' van ons. Un bruur van mien vader in Laothum was met un zuster van mevrouw Hammink-Wijers getrouwd. Mien naefkes en

---

nichjes uut Laothum praoten dan ok altied van Ome Arie en Tante Riek, at ze 't aover eur oom en tante Hammink in Sillevold hadden. Now, en umdat die dat zo zeien, zeien mien zusken en ik ok maor Ome Arie en Tante Riek. En de kinderen Hammink nu:men mien vader en moe:der ok altied: Ome Albert en Tante Mina.

Aover Ome Arie is heel wat te vertellen. Hi-j laeven um zo te zeggen van alle kanten.

Hi-j was beveurbeeld betrokken bi-j de oprichting van de WOG. Zo zol d'n watertoorn aanvankelek bij um op d'n drietimp wodden gebouwd, maor d'n toorn kwam uutendelek op 't Hogeveld te staon. Hi-j warken ok samen met Landbouwconsulent Cleveringa en ston open veur allerlei ontwikkelingen op landbouwkundig gebied. 't Onkruud -de blauwbloe:men en de wikke- dat was mien un spöl. 't Hele gewas klaeven deur 't onkruud anmekaar. Ome Arie: 'A'k achter de schuur an de haver schud, dan schudt ut nog tut bi-j de school.' Schoffelen was slim tiedrovend en kalkstikstof was un gebeurlek grei! En toe kwam 't spuiten op, dat was un uutvinding! 't Ende van de blauwbloe:men en de wikke in de haver en de rogge!

Ome Arie: 'Ut mot us un keer veur ens en veur goed wodden vastgesteld hoe ut met de aardstraolen zit! Hoevöl ellende können de aardstraolen mens en dier wel (of niet) bezörge'n?

Heer Bron (?) uut Bennekom/Ede dei goeie zaken en verkoch aoveral bi-j boeren en burgers aardstralenkisjes, tut op 't gemeentehuis toe! Warschienlek is 't kisen van 't gemeentehuis now zelfs nog bi-j 't Hofhuus in Vasseveld in bewaring! Ome Arie bewaog zich natuurelek ok actief op kerkelek en maatschappelik gebied. Zo was hi-j lid en bestuurslid de Afdeling van de Christelijk Historische Unie (CHU) en van de Afdeling Oude IJssel van de Geldersche Maatschappi-j van Landbouw, waarvan hi-j ok nog tut Lid van Verdienste benuumd wier. In zien jonge jaoren volgen hi-j al verschillende cursussen van de Maatschappi-j.

En Ome Arie zat ok in 't bestuur van de Chr. School te Bonteburg en de Chr. Oranjevereniging Silvolde en Omstreken, welke laatste in 1938 de Chr. Muziekvereniging 'Excelsior' oprichtte.

Zien laeven was zo ongeveer vervlochten met de Bonteburgschool. Hi-j en zien zusters en bruurs gingen allemaol naor die school daor

---

achter de schuur achter de Kamp. 't Schoolreisje naor Kleef met 'Jan Plezier' (koetsier-peerd-wagen) is um zien hele laeven bi-jgebleven, undat hi-j toe de groep is kwiet gewodden. Hi-j hef daor later nog es wat aover op papier gezet. Zien advies is: van teveuren un centraal punt afspraeken! A'k 't papier weer vin dan köw 't nog wel es un keer afdrukken.

Ome Arie was ok nog van 1924 tut 1959 bestuurslid van de Bontebrug-school, waarvan de letste 17 jaor as secretaris.

Bi-j de viering van ut 100-jaorig bestaon in 1991 was ikke secretaris en toe he'w d'n toen 93-jaorigen heer Arie Johan Hammink, rustend landbouwer te Silvolde, alsnog tut Erelid benuumd!

Wi-j as jongens uut de buurt lie:pen altid bij Hammink achter 't huus heer naor school. Dan wazzen daor ok wel es an 't wark. Soms was t'r wel es un knech met 't peerd an 't anspannen en dan vroeg zo'n knech ons: "Slöp ow vader nog bi-j ow moe:der?" Dan wisten wi-j niet goed wa'w daor op zollen motten zeggen. Wat was dat now veur un vraag?

Un andere keer was un lossen arrebeider 't peerd an 't anspannen, maor hi-j wis niet hoe hi-j 't peerd

't haam an mos doen..., en dan zeien wi-j 't um... Eers 't haam understebaoven um 't heufd van 't peerd doen en dan 't haam umdremen en dan met 't slötjen vastzetten! Ome Arie was zien hele laeven druk gewest met de boerderi-j en 't gezin en allerlei verenigingen. Met 't gevolg dat d'r ok völ dingen bi-j in geschaoten waren, maor dat hiel hi-j opzien olde dag nog zo völ meugelek in. Zo begon hi-j toen nog de sprookjes van Hans Christiaan Andersen te laezen...

De femilie hef ok nog heel wat schriften met antekeningen van Ome Arie in bezit, waarin hi-j van alles hef vastgelegd aover de eigen boerderi-j en de landbouw in 't algemeen, en ook nog heel völ dialectwoorden en gezegden. Zo kump 't woord pieneköttel ok al in zien schrift veur, veurzien van de verklaoring: iemand den niks dörft te ondernemen!

Hi-j was dan ok heel wat jaoren correspondent van ut Meertens Instituut te Amsterdam. Dat is de instelling die zich al jaorenlang bezig hölt met alles op 't gebied van dialecten en folklore, vergeliikbaar an de doelstellingen van ut Staring Instituut bi-j ons in de streek, now ondergebracht bi-j ut ECAL in Durkum.

Van Hammink en van Hillebrand (an de andere kant van de Ulfseweg) hadden ze ok al bi-jtieds telefoon, zeker al wel in de jaoren veertig-vieftig. Wi-j heuren wel es vertellen dat ze mekaar opbellen veur de een of andere boodschap. Dat vonnen wi-j maor raar. A'j ow buurman wat vraogen wilt dan gao'j d'r toch effen hen...

In 1951 dei de TV zien intrede en was Ome Arie een van de eersten die d'r zich un toestel anschaffen. Aoverdag hiel 't ding zich nog helemaal stil, maor 's aovonds um acht uur dan gaP e ni-js, en dat mos Ome Arie zien! Hi-j zat toe weliswaor nog volop in 't verenigingslaeven, en de meeste vergaderingen begonnen ok um acht uur ..., maor Ome Arie mos eers't ni-js van acht uur zie:n, veurdats hi-j in zien Kever stappen um naor de vergadering te gaon...

De Grote Nottel, tegenwoordig adres: Ulfseweg 128

In 't buuusken 'De Borggrevens in de Lichtenberg' schrift Maria S.E. Smit-Hafkenscheid: 'De Grote en de Kleine Nottel, twee boerderijen, zover wij ons herinneren waren dit stijve protestansche menschen. De Kleine Nottel dicht aan de grens van den Lichtenberg en de Grote

Nottel aan de overzijde van de straatweg, dichtbij de Oude IJssel'. Dat van die 'stijve protestantse menschen' he'k altied un mooi gezegde gevonnen, maor 't waorheidsgehalte is niet arg groot, want op d'n Grote Nottel hebt tut 't jaor 1956 altied Roomse mensen gewoond.

De Grote Nottel is heel lang van de Von Hohenzollerns van 't Huus Barg gewest.

Begin 1800 wudt de boerderi-j gedreven deur de familie Saleminck, welke umstreeks 1830 wodt opgevolgd deur de familie Venderbosch. In 1896 kump Laurens Veendrich uut Anholt bi-j op de boerderi-j en wudt hi-j langsamerhand de boer. Laurens Veendrich (26-7-1862, Anholt) trouwt op 16 juni 1904 met Theodora Maria Banning (17-2-1879, Bergh). Het echtpaar krig drie kinder: Henrica Francisca (Riek, 11-5-1906), Henricus Johannes (Harry, 25-6-1908) en Johannes Antonius (Jan, 22-10-1912).

Harry Veendrich kennen wi-j in Sillevold as directeur van de Boerenleenbank. Zien breur Jan wier eers boer in Drempt en daornao in de Noordoostpolder.

Vader Laurens Veendrich is overleden op 11 juli 1917.

De weduwe Theodora Maria Ban-

---

ning treedt op 13 februari 1919 in het huwelek met Johannes Wilhelmes Hillebrand, geboren 1-12-1878 in Oosseld, Ambt Doetinchem.

't Echtpaar Hillebrand-Banning krig twee jonges: Johannes Wilhelmus Josephus (Joep, 29-6-1920) en Franciscus Laurentius (Frans, 12-9-1921). En ok Joep en Frans Hillebrand kregen allebei un boerderij in de Noordoostpolder.

't Vertrek van Frans Hillebrand steet in verband met 't feit dat de femelie Breunissen-Breunissen te Wageningen in 1956 plaats mos maken veur de Landbouwinstituten. En dat gaf eur de meugelekehaid van un boerderij in de polder, maor dat lek eur niks af.

Frans Hillebrand wol daorentegen

heel graag, dus bunt ze un ruil angegaon, met 't gevolg dat Frans in 1956 naor de polder verhuzen en de Breunissens toe eur intrek op de Grote Nottel in Sillevold nammen. Ome Arie en Tante Riek Hammink van de andere kant van de weg neudigden de Breunissens op een van de eerste zondagen uut veur un köpken koffie en brachten eur toen meteen op de heugte van de plaatsleke gewoonten zoas buurtmaken en zowatterheer.

Bi-j 't weggaon vroegen Ome Arie en Tante Riek de Breunissens of ze de tuten nog wollen zien...

Wouter en Corrie zeien maor jao, maor ze wisten eigenlek niet wat ze te zien zollen kriegten... Wisten zie dat kiepen hier tuten heiten...

De Grote Nottel, de nieuwbouw van 1915-'17, met de drie kinderen Veendrich. Op 17 Juni 2004 ging de boerderij helaas door brand verloren.

Johanna Barink: Gezicht op Silvolde, gezien vanuit het Veld, circa 1950.

De Grote Nottel, met rechts de nieuwbouw van 2005.

Activiteitenkalender 2012-2013

Open Monumentendag Oude IJsselstreek

Vrijdag 7 en zaterdag 8 September

Soosavond

Woensdag 24 oktober, 20.00 uur, in wijkcentrum De Lichtenberg, Reeënstraat 20a, Silvolde. Filmavond interview oud-politicagent, G. van Wijngaarden.

Openbare Avond

Woensdag 14 November, 20.00 uur, Zalencentrum 't Molentje, Silvolde. Powerpointpresentatie drs. Ivo Hermesen: Van 'Steenijdbijl tot Middeleeuwse trouwring'.

Soosavond

Woensdag 16 januari, 20.00 uur, Schuttersgebouw "Willem Tell", Kerkenstraat 17, Silvolde.

B. Dorrestijn: 'De stichting van het dorp op de rivierduinen en de ontginning en verkaveling van het buitengebied'. Met discussie.

Jaarvergadering

Woensdag 20 februari, 19.30 uur, Zalencentrum 't Molentje, Silvolde. 19.30 uur Jaarvergadering 20.15 uur: Powerpointpresentatie dhr. Jan Berends: 'Slangenburg, huis, landgoed en bewoners'. Deze avond kan men zich opgeven voor deelname aan excursie naar het kasteel op zaterdag 13 april.

Soosavond

Woensdag 20 maart, 20.00 uur, in wijkcentrum De Lichtenberg, Reeënstraat 20a, Silvolde.

Film Bernard Dorrestijn en klooster St. Clara.

Soosavond

Woensdag 10 april in het wijkcentrum De Lichtenberg, Reeënstraat 20a, Silvolde.

B. Dorrestijn: 'Het buitengebied: van herengood naar particulier eigendom'. Met discussie.

Excursie naar kasteel Slangenburg.

Zaterdag 13 april, aanvang 13.30 uur bij kasteel Slangenburg.

Zomeractiviteit.

Woensdag 12 juni, 19.00 uur, bezoek aan NatuurlijkBuiten, Toldijk 11.

Heemkundige vereniging

Old Sillevold

Opgericht 18 februari 1997

Bestuursamenstelling:

Voorzitter:

Bernard Dorrestijn

Vice-voorzitter:

Theo Koolenbrander

Secretaris:

André Tangelder
Prins Willem Alexanderstr. 5
7064 GH Silvolde
tel. 0315-32 75 90
Email:
info@oldsillevold.nl

Penningmeester:

Karin Hendriksen
Kroezending 2
7064 KX Silvolde
tel. 0315-681608
Email:
info@oldsillevold.nl

Bestuursleden:

Leo Helmink
Ton van der Kemp
Els Kraan
Anny Raben

Lidmaatschap:

Vanaf € 13,50 per jaar.

Bankrekening: 9798.45.432
C.V.B. bank Silvolde
t.n.v. penningmeester
Old Sillevold

www.oldsillevold.nl

**Rabobank
Graafschap Zuid**

**Maurits Heebink
Tuinbeheer**

**Notariskantoor
Muijsers**

**Paul Klomberg
Assurantiën**

Winkelhorst Ledermode

Rijnlandhaven Makelaardij

Hecosys Computers

De heemkundige vereniging dankt de op deze pagina genoemde bedrijven en organisaties voor hun financiële ondersteuning.

Bulletin heemkundige vereniging *Old Sillevold*

Losse nummers € 3,50 per stuk

**De Grote Nottel
in aanbouw, 1915 -'17**